

S A T U R S

Ābrams Kļockins

PRIEKŠVĀRDA VIETĀ

6

Lija Krasinska, Marina Mihaiļeca

M Ū Z I K A

8

Ievads	10
Sākums	12
Kantori un dziedātāji	12
Instrumentālisti un pedagogi	13
Neatkarīgās Latvijas laiks	16
Nacionālā opera	17
• Diriģenti	17
• Solisti	19
Latvijas konservatorija	20
• Izpildītāji un pedagogi	21
Ebreju tautas konservatorija	23
Traģiska pauze	24
Pēckara laiks	25
Pianisti	26
• Triāde	29
Komponisti	34
Profesori	35
• Mandelis Bašs	36
• Makss Goldins	37
• Lija Krasinska	39
Filharmonija	40
• Filips Šveiniks	41
• Tovijs Lifšics un kamerorķestris	42
Mūziķu ģimenes	44
• Abramisu ģimene	44
• Astoņi Jofes	47
• Maisku ģimene	49
Dziedātāji	49
Paaudžu maiņa	52
Muzikologi	52
Pianisti	53
Inese Galante	54
Grigorijs Ginzburgs	55
Inna Davidova	56
Samuils Heifecs	57
Estrādes postlūdija	57
Atvadas no lasītāja	61

Karmella Skorika

L A U S K A S

62

*Svetlana Hajenko***M Ā K S L A 66**

Ievads	68
Aleksandrs Dembo	70
Haims Risins	74
Semjons Šegelmans	79
Josifs Elgurts	84
Georgs Zerņickis	88
Herberts Dubins	94

*Karmella Skorika***L A U S K A S 96***Jānis Krastiņš***A R H I T E K T Ū R A 100**

Ievads	102
Mihails Eizenšteins	104
Pauls Mandelštams	108

*Karmella Skorika***L A U S K A S 114***Zinovijs Segals, Maija Augstkalna,
Līvija Akurātere, Hermanis Paukšs***T E Ā T R I S 116**

Ievads	118
<i>Līvija Akurātere</i>	
Vienkārši Tīna	120
<i>Hermanis Paukšs</i>	
Ļova	123
<i>Zinovijs Segals</i>	
Pāvels Homskis	125
<i>Maija Augstkalna</i>	
Reiz Rīgā bija Ādolfā Šapiro teātris...	134
<i>Zinovijs Segals</i>	
Jekaterina Bunčuka	138
<i>Zinovijs Segals</i>	
Arkādijs Kacs	143
<i>Līvija Akurātere</i>	
Piedod, Feliks!	153

*Karmella Skorika***L A U S K A S 156***Ābrams Kļockins***K I Ņ Ū 158**

Ebreji un Latvijas kinematogrāfija	160
Pāvela Armanda latviešu filmas	163

Latvijas kinodokumentālistu divas paaudzes	166
Ebreju izcelsmes latviešu režisors?	170
Draudzības vārdā: Osvalds, Žeņa un citi	176
Cilvēks, kas uzcēla namu un kuram to atņēma	180
Kā nekļūt par provinci?	182
Daži vārdi noslēgumam	185

*Karmella Skorika***L A U S K A S 186****P A S K A I D R O J U M I U N A V O T U N O R Ā D E S 196****G R Ā M Ā T Ā M I N Ē T O P E R S O Ņ U R Ā D Ī T Ā J S 198****P I E L I K U M S 209***Абрам Клецкин***О Б Э Т О Й К Н И Г Е 225***Abrams Kļockins***A B O U T T H I S B O O K 232**

PRIEKŠVĀRDA VIETĀ

—
—
—
—
—
—
—
—
—
—
—
—
—
—
—

*Grāmatas autori un
sastādītāji, kas ilgi un
nopietni strādājuši pie tās
tapšanas, tomēr nekad
neuzdrošinātos apgalvot, ka
darbs nu ir pabeigts. Mēs
būtu patiesi gandarīti, ja
izrādītos, ka paveiktais ir
devis reālas cerības tam, ka
darbs turpināsies, ka šī
nebūs vienīgā grāmata, kas
veltīta Latvijas ebreju
līdzdalībai Latvijas kultūras
dzīvē, bet ka tā rosinās
arvien jaunu publikāciju
parādīšanos arī par citu
mazākumtautību līdzdalību
Latvijas kultūras krātuves
papildināšanā.*

*Kāpēc tādas publikācijas ir vajadzīgas? Gadu
simtiem dzīvojot Latvijā, liela daļa ebreju, poļu,
krievu, lietuviešu, čigānu un citu
mazākumtautību pārstāvju tomēr nav
asimilējušies, bet kļuvuši par Latvijas ebrejiem,
poļiem, krieviem utt., kuriem piemīt īpaša
mentalitāte un ir izveidojusies pašiem sava
subkultūra, ko, ierodoties savā etniskajā
dzimtenē, spilgti izjūt gan viņi paši, gan viņu
turienes tautieši. Viņiem Latvija jau sen nav –
un vai vispār kādreiz ir bijusi – gadījuma
uzturēšanās vieta.*

*Protams, izcelsmes zemi viņi uztver kā savas
tautas dzimteni, taču Latvija jau daudzās
paaudzēs ir kļuvusi par viņu tēvu zemi, kurā
viņi ieguldījuši savas spējas un spēkus, par kuru
lējuši sviedrus un asinis un veicinājuši tās
labklājību. Viņi nevar būt vienaldzīgi pret tās
likteni. Tas nozīmētu nodot visu iepriekšējo
paaudžu pūles. Francijā iedzīvotājus ar līdzīgu
likteni dēvē par ebreju, poļu vai vēl kādas citas
izcelsmes frančiem. Latvijā tādas tradīcijas nav.
Taču tas nemaina lietas būtību: šie cilvēki ar
sirdi un dvēseli pieder Latvijai, un viņu devums
visās dzīves jomās un it sevišķi kultūrā
vispirmām kārtām saistīts ar Latviju.
Latvijas daudz kultūru kori pamatpartija
neapšaubāmi pieder latviešiem, taču
skanējumam sevišķu košumu piešķir virstoņi, un
to veidotāju vidū īpaša nozīme ir minoritāšu
balsim. Kad sadziedāšanās turpinās gadu
simtiem, rezultāts nevar izpalikt. Tikai to vajag
izsvērt un apzināties. Lai izprastu līdz šim
paveikto, lai apzinātos nākotnes iespējas.
Pirmās ebreju kopienas Latvijas teritorijā
izveidojās jau 16. gadsimtā. Tāpat kā citur tajos
laikos viņu dzīve nebija viegla arī šeit. Tomēr
jāatzīst, ka, izņemot traģēdiju, ko Latvijas ebreji
piedzīvoja 2. pasaules kara gados un kas uz
vispārējā holokausta fona šeit bija īpaši
drausmīga – grūti atrast valsti, kur izglābušos
un izglābto ebreju īpatsvars būtu bijis tik
nīcīgs, Latvijā ebreju liktenis tradicionāli tomēr
bijis mazliet labvēlīgāks nekā daudzviet citur.
Latgalē ebreji ieradās 17. gadsimta vidū,
glābjoties no Bogdana Hmelņicka kazakiem, kas
zvēriski nogalināja apmēram pusmiljonu
Ukrainas ebreju. Arī vēlāk ebreju skaits Latvijas
novados ir nemitīgi pieaudzis, jo šeit gan
iedzīvotāju, gan administrācijas attieksme pret
viņiem bijusi visumā iecietīgāka. 1840. gadā
Rīgā sāka darboties Krievijas impērijā pirmā*

